

Diakoni og embets- teologi

av
diakonilærer
Eldar Hasund

Etter Ivar Haugsværs tale for Representantskapet «Formannens vurdering av Diakonforbundets utvikling i 1971» (trykt i forrige nummer), utspant det seg en diskusjon. Bl. a. hadde Eldar Hasund et innlegg. Dette har han bearbeidet og utdypet for DIAKONOS.

Haugsvær sier i sitt foredrag at en i kirken ikke «er kommet frem til noen avklaring» i slike spørsmål som gjelder diakonsyn, embetsdiakonien osv. Han fremmer deretter sitt «personlige syn». Dette er igrunnen et greit utgangspunkt: det eksisterer uklarheter, de enkelte kommer med sine avklaringsbidrag. Men det er bare det at noen avklaring aldri vil skje dersom ikke de enkelte bidrag fundrer seg på det som må være utgangspunktet: en teologisk forståelse av menigheten, embetet og diakonien. Det må gjelde alle bidrag. Og det burde gjelde Haugsværs foredrag, men her er teologien (les: utgangspunktet) begrenset til et minimum. Skal vi fortsette en samtale må også Haugsvær med menighetsfeller (og det er ikke alle i forbundet) formulere en teologisk basis for sitt syn. Da først har vi en referanseramme for fortsatt samtale.

Det følgende jeg akter å si er også et «personlig» bidrag i en avklaringsrunde. Men mitt utgangspunkt er en teologisk forståelse av problemfeltene, til vår tids kirkelige reformbevegelse.

Embetet er ett. I luthersk teologi (jfr. Augustana V) tales om embetet i entall. Dette mot en katolsk oppfatning (hierarki) og en reformert (fire embeder). Dette ene embetet føres tilbake til Kristi innstiftelse. De ulike embetsfunksjoner som vi ser i de forskjellige nytestamentlige menigheter er alene å forstå som forgreininger av det ene embete, — ut fra de stedlige menigheters behov. Det å finne noe enhetlig mønster for hvilke embeder vi må ha ut fra NT, og som vi skulle være forpliktet til å kopiere, er en umulighet. Dvs. at vi bl. a. ikke kan hevde at det skal være et diakonembete ved siden av presteembetet i hver menighet, fordi NT anviser det. Om en diakonfunksjon skal være der kan bare motiveres ut fra en praktisk erkjennelse av at funksjon ikke skjer, oppdraget ikke blir dekket.

Dette henger sammen med at vi hevder et funksjonelt embetssyn, ikke et personalt. (Noen vil legge noe større vekt på det personale, men det medfører ikke konsekvenser som er særlig forskjellige fra det mer funksjonelle syn.) Ut fra dette funksjonelle syn er det mulig å tenke seg de ulike tjenester fordelt på ulike personer, — tjenstedifferensiering. Men embetet er fortsatt ett.

Et diakonembete i teologisk forstand må vi følgende forstå som en funksjon av det ene embete, — som en funksjon av flere. Om en slik differensiering bør skje er et rent praktisk-kirkelig spørsmål, kirkeforfatning, jure humano. I den grad en embetslærer i menigheten ivaretar det diakonale oppdrag er således en differensiering unødvendig. Men slik er det jo vanligvis, — at det diakonale oppdrag i praksis bør ivaretas av bestemte personer. Igjen: motivet må være menighetens behov, ikke et NTlig menighetsmønster som vi må kopiere.

Menighetens embete: Vår lære knytter selvsagt embetet til menigheten, det er gitt til og for dette, — med det mål å bygge menigheten. Og med menighet forstås «de helliges samfunn, hvor evangeliet læres rent og sakramentet blir rett forvaltet». (Augustana VII). Der hvor dette skjer er menigheten synlig. Til denne synlige menighet må embetet med sine differensierte funksjoner være knyttet. Oppdraget er jo nettopp gitt til denne og for denne. Dette gjør det uhyre vanskelig å tenke seg embetet utenfor menighetssammenheng (og organisasjonssammenheng), — der skjer jo ikke det Augusta VII sier er konstituerende for menigheten. Derfor er det rett å tale om «kirke og samfunn», to synlige enheter, to regimenter, to funksjoner. Innen menigheten, innen samfunnet det verdslige kall (Luther!) som vi som kristne står i. Det er vanskelig å tenke seg sosialsjefen, avdelingssykepleieren osv. ved et kommunalt kontor/institusjon som bærere av det kirkelige embete. En teolog som er lektor på en skole er det jo heller ikke, han er lektor. At elevene i en annen sammenheng også er menighetslemmer betyr jo ikke at han kan oppfatte klassen som en menighet og seg selv som prest.

Ordinasjonen er den synlige akt som gjør en person til innehaver av embetet. Den er å forstå som en bekreftelse på kallelsen, på det indre kall og menighetens ytre kall. Den gir en bemyndigelse, en fullmakt til å utføre det oppdrag som er pålagt menigheten på dennes vegne og Guds ords befaling. Det er menigheten som kaller, velsigner og sender. Og en menighet som gjør dette er noe kvalitativt annet enn et kommunestyre, departement, bedriftsledelse osv. Bare ved menighetenes medvirkning (eller en kristelig organisasjon) kan vi da også tale om det å være «rettelig kalt», (Augustana XIV).

Dette motsier den tanke at en skulle ha del i embetet på et subjektivt grunnlag, ved å påberope seg et indre kall alene (sml. Luthers kamp mot svermerne). Det motsier også den forståelse at en har del i embetet fordi en har utdanning (f.eks. Diakon-

hjemmet, MF). En utdanning er ene og alene å forstå som en kvalifisering til å kunne bli ordinert. Og det står kirken fritt å kalle folk med eller uten utdanning. I praksis vil den kreve en viss utdanning, men det er et hensiktsmessighetsspørsmål (funksjonsdekning og orden). Endelig motsier ordinasjonen (les: menighetens kallelse og sendelse) at en skulle være i embetet fordi en i praksis utfører funksjoner som er tillagt embetet, eller i det hele tatt har utført et virke som har vært positivt og har hatt fremgang og inngang i folket. Da fikk vi sannelig mange enhetsbærere i landet.

Embetsdiakonien kan ut fra dette bare forstås som en tjeneste innen det ene embetet, gitt til, for og fungerer i menigheten, med ordinasjon som den akt som fører det inn i embetet. Dersom en ikke ved menighetens kall og sendelse er gitt embetets fullmakt er en i **dette almene diakonat**.

Dette er det tjenesteforhold vis-a-vis medmeneskene som alle kristne ved troen er satt i. Er en ikke ordinert til embetet, er en ved dåpen og troen innviet til det almene diakonat. Dette er en like stor gjerning og plass som i embetet. Det er en uhyrlighet å si at en som troende «havner i den store sekken sammen med ellers utmerkede kristne mennesker», når en utfører sin gjerning i det almene diakonat. Dette sier Haugsvær, og da er det ikke så rart at man kjemper for å komme opp (!) til en embetsstatus. At det skulle finnes noen «mellomting» mellom det almene og embetet savner grunnlag i Bibelen. Dette måtte i så fall være nådegavene, men disse fungerer på tvers av det almene og embetet.

Etter dette syn synes det meg klart ifølge luthersk lære at det er to former for diakoni: De som utfører embetsdiakoni fordi de er ordinert, og de som i sitt yrke utfører den almene diakoni. Altså diakoni i embetsteologisk forstand, og diakon ut fra sin utdanningsmessige bakgrunn. Forskjellen mellom de siste og kristenfolket er utdanningsmessig: det at de har faglige kvalifikasjoner til å kunne bli ordinert. Men denne forskjell er menneskelig, intet annet.

Det springende punkt i nåværende situasjon er diakonembetet i vår kirke. Dvs. er innvielsen slik den har vært praktisert etter ritualet av 1949 å betrakte som en ordinasjon til embetet? Svaret på dette vanskelige spørsmål kommer i noen grad til å være avgjørende for vår selvforståelse. Enkelte ting tyder på at innvielsen ikke er slik å forstå. Bl. a. uttalte biskop Bergrav i 1950 ang. innvielsen og innføringsbrevet at dette ikke måtte «fremkalle noen uklarhet i retning av at diakonien ble betraktet som et embete». Dette hadde «innledet en ny utvikling hos oss» (uth. her). Selv diakonibiskopen Skard så det slik idet han jo i årene etter at innvielsesritualet kom (1949) talte for at diakonatet måtte bli et embete, underforstått det var det ikke nå. Også fra annet hold er det blitt hevdet at vi i

vår kirke må foreta en tjenstedifferensiering (Reformkommisjonen). Ja, endog Haugsvær sier at «et diakonembete bør opprettes». Underforstått må det bety at det ikke eksisterer nå. Er dette riktig betyr det at ingen innviet diakon kan oppfatte seg å ha del i embetet ved innvielsen, dvs. at alle er en del av det almene diakonat. Men en kan hevde at på tross av de rituelle uklarheter er vi i embetet, det er bare ikke ordnet. Hva da innvielsen betyr er mer enn uklart: en innvielse til noe «særskilt» uten å forlate det almene? Trolig må det da betraktes som en «innsettelse» i en kirkelig stilling på linje med klokkere, organister, kirketjenere o. a. Dvs. at en innehar en kirkelig stilling anordnet ut fra praktiske hensyn. Her trengs det sannelig en opprydning om vi ikke skal havne i en teologisk «mellomting» som savner skriftgrunnlag. Som sagt: er innvielsen slik å forstå, er vi alle diakoner av yrke og utdanning, og alle en del av det almene diakonat. Men er den å forstå som en ordinasjon, reiser det uhyre vanskelige spørsmål: i forhold til menighet, ytre kallelse det legitime i for kirken å være formyndere i sekulære stillinger, hvilken fullmakt som gis, hvem som sender, og en rekke rittualspørsmål. En tredje forståelse er at innvielsen ikke er ordinasjon, men at vi allikevel har del i embetet. Her trenger vi nok både en og to kommisjoner om vi skal komme til rette med saken. Spørsmålene impliserer både kirkerett, kirkesyn, embets-teologi, samfunnssyn, diakonisyn, liturgi og meget mer.

De fremtidige oppgaver må være å avklare de nevnte spørsmål om innvielsen. Finner en at den ikke er en ordinasjon, reises spørsmålet om innføring av et diakonembete med ordinasjon eller endring av ritualet til et eksisterende embete. Etter mitt syn kan dette bare utformes ut fra det teologiske syn som jeg skisserte innledningsvis. Dvs. at vi må avfinne oss med å måtte operere med to former for diakoner. Det neste spørsmål må da være om vi ikke også må foreta en filologisk justering. Men det helt store spørsmål blir å få legitimert selve diakonatet som et embete. Ikke i praksis, fordi embetstanken er ikke avhengig av om en stilling er frivillig eller lovfestet, heltid eller deltid, — men prinsipielt. Det blir et vanskelig stykke teologisk arbeid å legge til rette diakonatet som en funksjon av **Ordets** embete (Augustana V), og likedeles å artikulere hva som er selve oppdraget, hvilken fullmakt som gis, hvilken bemyndigelse osv.

De problemområder som ut fra det foregående så søkes løst er etter mitt syn følgende:

1. *En teologisk og kirkerettslig vurdering av innvielsens forhold til embetet og det almene diakonat.*
2. *Dersom innvielse = ordinasjon: Justering av teologisk forståelse, kirkerett, liturgi og innvielsespraksis ut fra dette.*

forts. s. 218

Forts. fra s. 213

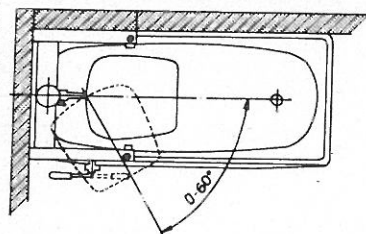
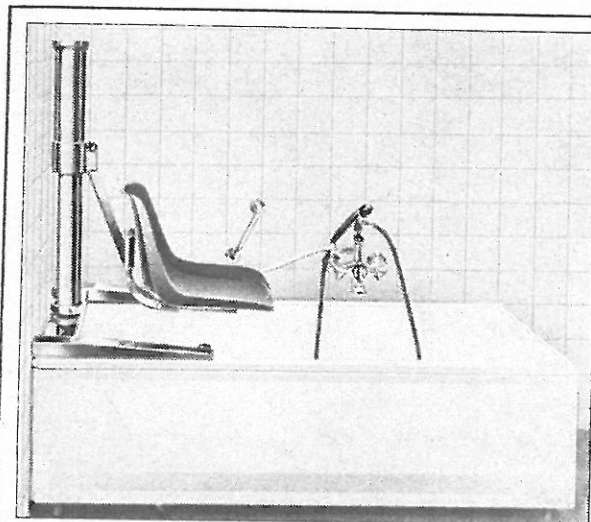
3. Dersom diakonene er i embetet på tross av uklarheten ved innvielsen: Endring av ritualet og praksis for å tilpasse den faktiske situasjon.
4. Dersom innvielsen ikke er lik ordinasjon: en selvbesinnelse på vår plass innen det almene diakonat, en justering av rituale, innvielsespraksis og filologi.
5. Dersom et diakonembete bør opprettes: En rett forståelse av luthersk embetsteologi, med konsekvenser for ordinasjonspraksis, kirkerett, filologi, og en klar forståelse av diakonatets forhold til embete.
6. Dersom vi går inn for dette: en klargjøring av de øvrige yrkesdiakoners forhold innen det almene diakonat, kanskje med konsekvenser av filologisk art.
7. Og endelig en selvbesinnelse innen Diakonforbundet, et forbund av utdannede diakoner som utfører sitt virke innen det almene diakonat, eller innen dette og embetsdiakonien. Diakonien samler, den splitter ikke. Det burde kunne være andre ting enn innvielse som kunne stå som et «samlende merke» for oss. Innvielsen er i alle fall ikke til for det.

AH
Z-Z-Z-Z

ASBJ. HVALSHAGEN

BJERREGAARDSGT. 13 - OSLO - TLF. 69 32 25

Det finnes THUNE badeheiser for alle badebehov.

ET NYTT COLUMBI EGG

THUNE Transportabel Badeheis.

En enkel, robust og rimelig badeheis som kan plasseres på ethvert badekar. Ingen fast montasje. Tilkobles kaldtvannskranen eller dusjopplegget. Både for høyre og venstre montasje. Selv sterkt handikappede kan komme fra rullestol o.l. over på stolsetet som svinges ut over badekarkanten. Venderen for kjøring av heisen opp eller ned betjenes fra stolsetet.

Hvem har laget heisen?

THUNE naturligvis med sin lange erfaring i produksjon av badeutstyr, fra de enkleste til de mest avanserte anlegg. Når det gjelder å komme i badet er THUNE symbolet på kvalitet og funksjonsriktig utstyr.

THUNE-MASKINER
HAMAR

2301 Hamar, Postboks 385 - Telefon (065) 22 070
Telex 18941 Thune n.